

TARİH

TÜRK İSLAM TARİHİ

İLHAN ÇOLAK
TOSYA / 2016

ÜNİTE

TÜRK İSLAM TARİHİ

- ▶ TÜRKLERİN İSLAMİYETE GİRİŞİ – TALAS SAVAŞI (751)
- ▶ TOLUNOĞULLARI
- ▶ AKŞİTLER (İHŞİDLER)
- ▶ KARAHANLILAR
- ▶ GAZNELİLER
- ▶ BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ
- ▶ DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

TÜRKLERİN İSLAMİYETE GİRİŞİ – TALAS SAVAŞI (751)

Türklerin İslamiyet'i Kabul Etme Aşamaları

- Hz. Ömer zamanında **KARŞILAŞMA**
- Hz. Osman zamanında **KOMŞULUK**
- Emeviler Dönemi'nde **SAVAŞLAR BAŞLADI.**

TALAS SAVAŞI (751)

- Savaş Türklerin yardım ettiği Abbasiler ile Çinliler arasında yapılmıŐtır.
- **Savaşın Nedeni** : Çinliler ve Arapların Orta Asya'yı denetim altına almak istemeleri.
- Çinliler, Orta Asya'yı denetimleri altına almak amacıyla 747 yılında Türkistan'a sefer düzenledi.
- Abbasiler Karluk, Yağma ve Çiğil Türklerinin yardımı ile 751 yılında Talas'da Çinlileri yendi.

Sonuçları :

- Orta Asya Çinlileşmekten kurtuldu
- Türkler, İslamiyet'i kabul etmeye başladı.
- Türk – İslam tarihi başladı.
- Kağıt, matbaa, barut, pusula gibi Çinlilerin geliştirdiği buluşlar, Müslümanlar tarafından öğrenilmeye başlandı.

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ

TOLUNOĞULLARI

868 - 905

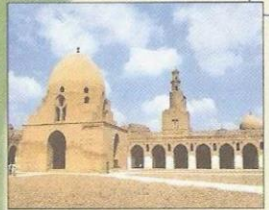
- Mısır'da Abbasi halifesine bağılı olarak, Ahmet bin Tolun tarafından 868 yılında kuruldu.
- Mısır'da kurulan ilk Müslüman Türk devletidir.
- Suriye topraklarını ele geçirerek, Orta Doğu bölgesine egemen olan ilk Türk devletidir.
- Tolunoğulları 905 yılında Abbasiler tarafından yıkıldı.

TOLUNOĞULLARI İS 868-905

Tolunioğulları, Mısır'da bağımsız olarak Türk kökenli bir devlet kurmuşlardır. İlk başta Fatımîlerin yönetimindeki Mısır'da bir valilik olarak faaliyet göstermişlerdir. Ancak 868'de Mısır'da bir ayaklanma çıktı. Ancak 905'te...

İbn-i Tolun'un Kahire'de yaptırıp kendi adını verdiği bu camii Mısır'daki İslam mimarisinin en güzel örneklerinden biri.

AKŞİTLER (İHŞİTLER)

935 - 969

- Abbasilerin Mısır valisi Muhammed bin Togaç tarafından 935 yılında kuruldu.
- Mısır'da kurulan ikinci Türk devletidir.
- Hicaz bölgesini ele geçiren ilk Türk devletidir.
- Tarihçi El Kindi bu dönemde yaşamıştır.
- 969 yılında Fatımiler tarafından yıkıldı.

Tolunođlu ve Akşit Devletlerinin çabuk yıkılmalarının temel sebebi yönetici kesimin Türk, yönetilen kesimin Arap – Kıpti olmasıdır.

FATİMİLER 909-1171

İhsidi parası

İHSİDİLER 935-969

İhsidiler, 935 yılında İhsid tarafından kurulan bu kısa ömürlü devlet, 969 yılında Fatımîler tarafından yıkıldı. İhsidlerin unvanını Abbasi padişahları kullanıyordu. İhsid devletinin başkenti Kahire'de idi.

KARAHANLILAR

840 - 1212

- Merkez **Balasagun** olmak üzere, 840 yılında Karluk, Yağma ve Çiğil Türkleri tarafından kuruldu.
- Devletin kurucusu ve ilk hükümdarı **Bilge Kül Kadir Han**'dır.
- 920 yılında **Satuk Buğra Han (Abdülkerim)** zamanında İslamiyet'i kabul ettiler.
- En güçlü dönemi **Yusuf Kadir Han** dönemidir.
- Yusuf Kadir Han'dan sonra ülke Doğu ve Batı Karahanlılar olmak üzere ikiye ayrıldılar.
- Batı Karahanlı Devleti'ne Moğol Karahitaylar, Doğu Karahanlı Devleti'ne ise Harzemşahlar son vermiştir.
- İslamiyet'i resmi din olarak kabul eden ilk Türk devletidir.
- Türk tarihindeki en milliyetçi Türk devletidir.
- Türkçeyi resmi dil olarak kabul ettiler.
- Devlete bağlı tüm boylar Türk'tür.
- Türk – İslam kültürünün ilk örneklerini verdiler.
- İlk medrese, kervansaray (Ribat), burslu öğrencilik, ilk posta teşkilatı, Bimarhane (hastane)..

Sibirya

Baykal Gölü

Kırgızlar

Ötügen

Balkaş Gölü

Karahanlılar

Aral Gölü

Karadeniz

Bizans

Akdeniz

Abbasiler

Harizmşahlar

Buhara

Kaşgar

Semerkant

GAZNELİLER

ÇİN

Mısır

Afrika

Arabistan

Hindistan

Hint Okyanusu

GAZNELİLER

963 - 1187

- Merkez Gazne olmak üzere, 963 yılında Alp Tekin tarafından kuruldu.
- Gazneliler, en parlak devrini, ünlü hükümdarları Gazneli Sultan Mahmut zamanında yaşamıştır.
- Gazneli Mahmut , İslamiyet'in koruyuculuğunu yapan ilk Türk hükümdarı olmuştur. Bu yüzden Abbasi halifesi kendisine "Sultan" unvanını vermiştir.
- Gazneli Mahmut, Hindistan'a toplam 17 sefer düzenledi.
- Bu seferler sonucu İslamiyet, Hindistan'da yayıldı. Bu durum ileride, bölgede kurulacak Türk-İslam Devletleri için temel teşkil etti.
- Türkler Gazneliler döneminde ilk kez İran topraklarına yerleşmeye başladı.
- Sultan Mesut döneminde yapılan Dandanakan Savaşı (1040) ile Gazneliler Selçuklulara yenildi.
- Bu savaş ile Gazneliler Devleti yıkılış sürecine girerken, Büyük Selçuklu Devleti resmen kurulmuştur.
- Gazneliler, 1187 yılında Afganistan'ın yerli halkı olan Gurluların isyanı sonunda yıkıldı.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ

1040 - 1157

Selçukluların Kökeni

- Selçuklular Oğuzların Kınık Boyu'na mensuptur.
- Kınık Boyundan Selçuk Beyin Oğuz hükümdarı ile arası açılınca Cend Bölgesine göç etti ve Gazne Devleti'nin egemenliği altına girerek İslamiyet ile tanıştı.
- Kınık Boyu'nun başına daha sonra Tuğrul ve Çağrı Beyler geçti.

Tuğrul ve Çağrı Bey Dönemi

- Tuğrul Bey, 1038'de Nişabur Kenti'ni devlet merkezi yaptı.
- Gazne Hükümdarı Sultan Mesut'u, **1040** tarihinde Dandanakan Savaşı'nda yendi.
- Bu savaş sonucunda Büyük Selçuklu Devleti resmen kuruldu.
- **1048** Pasinler Savaşı (Bizans ile yapılan ilk savaş) yapıldı.
- Tuğrul Bey Abbas halifesinin yardım istemesi üzerine, Bağdat'a 1051 ve **1055**'de iki sefer düzenledi.
- Bu seferler sonucunda halife Tuğrul Bey'e "Sultan" unvanını vermiştir.*

Alp Arslan Dönemi

- Bizans İmparatorluğu'na bağlı olan **Kars**'ı Ermenilerden aldı.
- **1071 Malazgirt Savaşı** ile Bizans İmparatorluğu yenildi.
- Bizans İmparatorluğu'nun İslam dünyası üzerindeki olumsuz baskısı sona erdi.
- Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.
- Türkiye tarihi başladı.
- Bu savaştan sonra Anadolu'ya Türk yerleşimi hızlandı,
- Alparslan'ın komutanları tarafından ilk beylikler kuruldu.
- Alparslan kendi korumalarından bir tarafından şehit edilmiştir.

Sultan Melikşah Dönemi

- Devletin en güçlü dönemidir.
- İran asıllı vezir Nizamülmülk devlet yönetiminde ona yardım etti.
- Alparslan döneminde başlayan Anadolu ve Suriye'nin fethi tamamlandı.
- Bu dönemde, ilk defa divan teşkilatı kuruldu, ikta sistemi uygulandı.
- Vezir Nizamülmülk "Siyasetname" adlı eseri yazdı.
- Batıniler, Nizamülmülk'ü daha sonra da Melikşah'ı öldürdü.
- Melikşah'ın ölümü ile başlayan sorunlar sebebiyle devlet yıkılış sürecine girmiştir.

Büyük Selçuklu Devletinin Yıkılış Sebepleri

1. Taht kavgaları,
2. Atabeylerin isyanı,
3. Yerli halk Oğuzların devlete küstürülmesi,
4. Batınilerin çalışmaları,
5. Katvan Savaşında Moğollara yenilmesi,
6. Sultan Sencer'in ölmesi.

DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

EYYUBİLER

1174 - 1250

- Mısır'da, 1174 tarihinde Selahaddin Eyyubi tarafından kuruldu.
- Selahaddin Eyyubi, Filistin, Suriye, Irak ve Yemen'i topraklarına kattı.
- Selahaddin Eyyubi, Haçlılarla büyük savaşlar yaptı.
- Haçlıların elinden Hittin Savaşı ile Kudüs'ü geri aldı.
- Devlet Selahattin Eyyubi'nin ölümü üzerine, 1250 yılında Kölemen komutanlarından Ayberg tarafından yıkıldı.

MEMLUKLER (KÖLEMENLER)

1250 - 1517

- 1250 tarihinde Ayberg tarafından Mısır'da kuruldu.
- Haçlılar ve Moğollarla büyük mücadeleler yaptılar.
- Abbasi halifeliğinin koruyuculuğunu üstlendiler.
- Ayn-ı Calud Savaşı ile Memluk hükümdarı Baybars, Mısır ve Avrupa'yı Moğol istilasından kurtardı.
- Hicaz, Filistin ve Suriye'de egemen olan Memluklar baharat yolu ticaretini ele geçirerek ekonomik yönden güç kazandı.
- Anadolu üzerindeki emelleri nedeniyle Osmanlılarla uzun süre mücadele ettiler.
- Memluklular, Yavuz Sultan Selim'in 1517'de Mısır seferi sırasında yapılan Mercidabık ve Ridaniye Savaşları sonunda yıkıldı.
- Hükümdarlığın veraset yoluyla geçmediği tek Türk devletidir. Memluk Sultanları komutanlar arasından seçimle gelirdi.

(1517)

HARZEMŞAHLAR

1097 - 1231

- Merkez Gürgenç olmak üzere 1097 tarihinde Atsız – Anuş Tigin tarafından kuruldu.
- Moğol saldırıları sonucunda zayıfladılar.
- Anadolu Selçukluları ile 1230'da yaptıkları Yassı Çimen Savaşında yenildiler.
- Moğol istilası sonrasında topraklarını terk edip Selçuklulara sığındılar.
- Selçuklulara bağlı atabeylerden imparatorluğa dönüşen tek devlettir.

Sibirya

Baykal Gölü

Kırğızlar

Ötügen

Balkaş Gölü

Aral Gölü

Karadeniz

Bizans

Anadolu
Selçuklu Devleti

Akdeniz

Kaşgar

Buhara

Semerkant

Bağdat

Rey

Nişabur

Gazne

ÇİN

Harizmsahlars

Mısır

Afrika

Medine

Mekke

Hindistan

Hint Okyanusu

MOĞOLLAR

1196 - 1227

- Moğol kabileleri Kurultay kararı ile Timuçin'i Cengiz Han lakabıyla hakan seçerek, Moğollar tarihinde ilk defa devlet oldular.
- Cengiz Han devlet yönetiminde ser ve acımasız kanunlar yaparak Cengiz Han Yasalarını yapmıştır.
- "Otrar Olayı"* sonrası meşhur batı seferini başlatan Cengiz Han tüm Asya, Ortadoğu, Anadolu ve Kafkasları alarak Avrupa'ya kadar olan coğrafyada Moğol İmparatorluğunu kurmuştur.
- Cengiz Hanın ölümü üzerine imparatorluk dört oğlu* arasında paylaştırılmıştır.
- Kafkaslarda Altınorda Hanlığı
- Anadolu ve İran'da İlhanlı Hanlığı
- Türkistan'da Çağatay Hanlığı
- Çin'de ise Kubilay Hanlığı kurulmuştur.
- Bu devletlerin kurulduğu yerlerin kültürel özellikleri sonucunda Altınorda, İlhanlı ve Çağatay Hanlığı zamanla Türkleşip Müslümanlaşırken, Kubilay Hanlığı Çinlileşerek asimile olmuştur.

Cengiz Han Hükümdarlığı

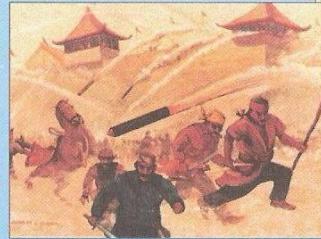
Sonraki Hanedanlar

Himaye altındaki devletler

Moğol seferleri

MOĞOL İMPARATORLUĞU 1206-1368

Orta Asya kökenli göçebe kabileler halinde yaşayan Moğollar, savaşçılıklarıyla XIII. yüzyılın başından itibaren Çin'den Balkanlar'a kadar olan bölgede geniş ama kısa süreli bir hâkimiyet kurdular. Savaşma biçimleri ve girdikleri kentlerde yaptıkları yağmalamalar yüzünden Batılılar tarafından "Şeytanın Atlıları" diye anıldılar. Baykal Gölü'nün güneyinden yola çıkan Moğol kabilelerini Timuçin (Cengiz) Han, XII. yüzyılın sonlarında bir araya getirdi. Cengiz Han Büyük Okyanus ile Atlas Okyanusu arasındaki bölgede büyük bir imparatorluk kurdu. Yalnızca 25 bin savaşçısıyla başlayan büyük fetih hareketi sonrasında 1211'de Çin'in kuzeyini, 1215'te Pekin'i aldı. Ardından kuvvetlerini batıya çevirdi ve İpek Yolu güzergâhını 5 yıl içinde ele geçirdi. 1227'de Cengiz Han'ın ölümünden sonra oğlu Oğedey imparatorluğun başına geçti. Fetihleri devam ettirip Avrupa içlerine kadar girdi. 1240'ta Kiev'i aldı. 1260'ta Mamluk ordusuna yenilen Moğol ordusu ilk kez çekilmeye başladı. Kublay Han bu yeniliden sonra yeniden doğuya yönelerek 1279'da bütün Çin'i ele geçirecek Yüen Hanedanlığı'nı kurdu. 1274 ve 1281'de Japonya'ya karşı aldığı iki yenilgi sonrasında imparatorluğun çözülsü başlamış oldu. 1294'te Kublay Han öldü. 1368'de Yüen hanedanı, Ming hanedanı tarafından tahttan indirildi.

1232 yılında Çinlilerle Moğollar arasında geçen savaşta, Çinlilerin Kai-fung-fu yakınlarında bir batıya ürettikleri roketi kullandıkları bilinir. Roketin ilk kez kullanıldığı bu savaşın Çinli bir sanatçı tarafından yapılan resmi Charles Hubbell tarafından kopyalanmış. Resim TRW Inc. ve Western Reserve Historical Society'nin Ohio'daki merkezinde sergileniyor.

Çinli bir ressamın yaptığı bu portrede Cengiz Han'ın yaşlarında görülüyor. Portre Tayan, Taipei'deki Sazay Müzesi'nde sergileniyor.

TİMUR DEVLETİ

1370 - 1507

- Çağatay Hanlığında başkomutan olan* Timur tarafından kurulmuştur.
- Kısa sürede yaptığı seferler sonucunda Orta Asya'da devrinin en güçlü imparatorluğu haline gelmiştir.
- Çin'e yapacağı sefer öncesi Osmanlı Devletinin doğuya doğru büyümesinden endişe ederek, Osmanlı üzerine bir "gövde gösterisi" amacıyla sefere çıkmıştır.
- Çıkan sefer savaşa dönüşmüş ve 1402 Ankara Savaşında Timur Osmanlı Devletini yenmiştir.
- Bu başarısından sonra tekrar Orta Asya'ya dönen Timur, Çin seferi için hazırlık yaptığı sırada bir darbe sonucu öldürülmüş (1405), devlet çocukları tarafından yönetilmiş, 1507'de Özbek'ler tarafından yıkılmıştır.

Sibirya

Baykal Gölü

Kırğızlar

Ötügen

Balkaş Gölü

Aral Gölü

Karadeniz
Bizans
OSMANLILAR

Akdeniz

Kaşgar

Buhara

Semerkant

Bağdat

Rey

Nişabur

Gazne

ÇİN

Timurlular Devleti

Mısır

Afrika

Medine

Mekke

Hindistan

Hint Okyanusu

BABÜRLER

1526 - 1857

- Muhammed Babürşah tarafından kurulmuştur.
- Hindistan Müslümanları tarafından kurulmuş bir Türk devletidir.
- Şah Cihan tarafından eşi Mümtaz Mahal – Ercümen Banu Begüm adına dünyanın yedi harikasından sayılan Tac Mahal yaptırılmıştır.

